

Asia: VN/2750/2020

Rikosasioiden sovittelupalveluiden siirto oikeusministeriön hallinnonalalle. Ohjausryhmän raportti ja esitys.

Lausunnonantajan lausunto

Pidätkö perusteltuna rikos- ja riita-asioiden sovittelun siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Riita- ja rikosasioiden määrä on jatkuvassa kasvussa ja useat niistä ovat virallisen syytteen alaisia, joten on luontevaa että myös ylin hallinnoiva viranomainen on Oikeusministeriö. Huolimatta siitä, että useat tapaukset liittyvät Sos-terv.ministeriön toimialaan. Nykyistä hyvin toimivaa järjestelmää ei pidä romuttaa vaan käyttää hyväksi jo toimivaa.

Sovittelunhyödyt oikeusprosessien kevenemisen ja rikosten ja muiden konfliktien uusimisen vähenemisen kautta kohdistuvat etupäässä oikeusministeriön hallinnonalalle.

Pidätkö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan oikeusapu- ja edunvalvontapalvelujen yhteydessä, mahdollisesti perustettavassa valtakunnallisessa oikeusapu- ja edunvalvontavirastossa?

Ei

Miten perustelette vastauksenne?

Mielestämme oma erillinen sovittelua koordinoiva virasto, joka vastaisi myös kehittämisestä ja koulutuksesta.

Nykyinen järjestelmä toimistojen osalta tulisi säilyttää. Pelkona on, että sovittelusta tulisi seuraamusjärjestelmä. Myöskin sovittelun tilat ovat nyky järjestelmässä huomattavasti joustavampia. Voimme käyttää myös kunnan ja muidenkin järjestöjen tiloja sovittelun hakalat ajat huomioiden.

Pidätkö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan valtion palveluina siten, että sovitteluhenkilöstö olisi valtion virkamiehiä?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Vastuu henkilöiden osalta virkamies järjestelmä on perusteltua. Sovittelun muu henkilöstö voi olla viranhaltijoita tai määräaikaissuhteessa riittävällä koulutus- taustatalla varustettuja henkilöitä.

Pidätteko perusteltuna, että joissakin erityistilanteissa palvelu voitaisiin tuottaa ostopalvelusopimuksin, kun palveluntarve sitä edellyttää?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Ainostaan niissä tapauksissa jos muuta mahdollisuutta ei vole. Asia vaatii vielä selvittämistä. Ostopalvelua ei pitäisi kuitenkaan yksityistää, vaan se tulisi hoitaa kolmannen sektorin järjestämänä. Hajauttaminen ei ole eduksi.

Millä keinoin voidaan mielestänne varmistaa, että sovittelun erityispiirteet säilyvät vaihtoehtoisten konfliktinratkaisumenetelmien periaatteiden mukaisina, jos sovittelupalvelut siirretään oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteyteen?

Perustamalla oma sovittelua koordinoiva virasto, jolla on riittävät resurssit ja asiantuntemus. Näin taataan tasapuoliset sovittelumahdollisuudet kaikialle ja taataan restoratiivisen oikeuden toteutuminen laadukkaalla tavalla.

Sovittelu on toimintona ja teemana kuitenkin niin monien sidosryhmien, ammattillisten verkostojen ja kansalaisyhteiskunnan tiivissä vuorovaikutuksessa, eikä sitoutuminen ole realistisesti kuviteltaviss

Millä keinoin vapaaehtoisten sovittelijoiden toimintaedellytyksiä voidaan vahvistaa oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteydessä?

Sovittelua tulisi tarkastella nykymuodossaan laaja-alaisesti. Parantaa siinä olevia mahdollisia puutteita ja voimavaroja. Tukea ja parantaa tämän nyt toimivan järjestelmän omaleimaisuutta.

Vaarana on, että edunvalvonnan yhteydessä eteen tulisivat mahdolliset esteellisyys ongelmat ja vapaaehtoisuus.

Miten arvioitte sovittelun siirron oikeusapu- ja edunvalvonnan yhteyteen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Sovittelu on toiminut "ns. matalan kynnyksen" auttajana, jolloin paikallis- ja aluellisella tasolla voisi viranomaistahojen mukaantulo viedä sovittelulta ja sen laaja-alaisilta yhteistyötahoilta asiakkaiden suhteen huomaamattomuuden. Sovittelutoimistot on pyritty sijoittamaan, siten että asiakkaat eivät tule leimatuiksi.

Millaisia keinoja ehdotatte oikeusavun esteellisyyden periaatteiden huomioon ottamiseksi ehdotetussa järjestämismallissa?

Sovittelun tulee olla ehdottomasti erillään rikosoikeusjärjestelmästä, että estettämyys voidaan turvata. Järjestelmä mallissa on kokonaan jätetty ottamatta huomioon alaikäisten lasten ja nuorten sovittelut. Samoin riita-asioiden sovittelut, joita kuitenkin on.

Mikäli sovittelupalvelut siirrettäisiin ehdotettuun malliin se vaatisi käsittääksemme useita lakimuutoksia, että sovittelussa nykyisin toimivat hyvät käytännöt ja erilliset toimitilat säilyisivät

Ehdotettu järjestämismalli parantaa sovittelupalveluiden yhdenmukaisuutta ja saatavuutta?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Parantaisi yhdenmukaisuutta sovittelun myönteisten ja kielteisten päätösten lähettämisesssä, joka on oikeusministeriön alaisuutta.

Sovittelun saatavuuteen se vaikuttaisi negatiivisesti.

Suomessa on tällä hetkellä kattava sovittelulle sopivien paikkojen ja tilojen järjestelmä.

Miten arvioitte sovittelupalveluiden siirron vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin?

Edunvalvonta ym. aukioloaikoihin, koska sovittelut tapahtuvat pääsääntöisesti iltaisin ja myös viikonloppuisin. Sovittelua joudutaan järjestämään myös pikaisesti ja erikokoisille ryhmille. Erilaisia tilatarpeita on oltava sovittelutapauksesta riippuen.

Sovittelu on vastuullista viranomaisjohtoista toimintaa, joissa vapaaehtoisilla sovittelijoilla on suuri rooli. On hyvä, että sovittelussa on mahdollista tarvittaessa ohjata myös oikeusaputoiminnan tai velkaneuvonnan piiriin.

Pidättekö perusteltuna sovittelun siirrolle suunniteltua aikataulua vuoden 2024 alussa?

-

Miten perustelette vastauksenne?

Mikäli siirto toteutetaan niin olisi suotavaa, että se tehtäisiin mahdollisimman pian. Keskenäisyys ja odottaminen aiheuttaa sovittelijoissa epävarmuutta ja mahdollisia sovittelutehtävistä luopumisia.

Pikaisesta aikataulusta huolimatta asiaa tulee selvittää huolellisesti eri näkökohdat huomioonottaen ja myös vapaaehtoissovittelijoita kuunnellen.

Onko teillä vielä mielessänne ohjausryhmän esitykseen liittyen joitakin riskejä tai etuja, joita raportissa ei ole käsitelty?

Vapaaehtoissovittelijoiden lisäkoulutuksen tarpeellisuus ja rahoitus. Sovittelijoiden jaksamiseen vaativaan työhön sitoutumisessa tulisi kiinnittää huomiota.

Vapaaehtoisten edustajana olemme kuunnelleet mahdollisimman paljon heidän toivomuksiaan ja huomioitaan.

Hopponen Liisa
Suomen Sovittelun Tuki ry - Hallitus